

Wat is de rol van de grondgebruiker/beheerd er bij faunaschade?

BIJ12 – Faunafonds

21-03-2017: *VANL-Weststellingwerf*

Johan Wesselink– consulent Noord-Nederland

Wat kan BIJ12-Faunafonds voor U betekenen

- (Juridisch) Advies
- Onderzoek
- Taxeren van schade
- Secretariaat

Wat doet het Faunafonds?

Voorkomen

- Adviseren grondgebruikers
- Onderzoek

Bestrijden

- Adviseren provincies
- Onderzoek

Betalen

- Verzoekschriftprocedure

Dassenovereenkomsten

Ganzen Waddeneilanden

Adviezen, Onderzoek en Voorlichting

Adviezen: e.a.

Overheden, Agrariërs, TBO's, FBE's/WBE's, Particulier

Onderzoek: *Zeer divers, jaarlijks opstelling onderzoeksagenda*

- » *± 5-10 rapporten per jaar (wisselend)*
- » *Zeer diverse onderwerpen:*
- » *nieuwe innovatieve technieken/middelen:*
- » *Dierplagen/-uitbraken (muis 2014-15): Early Warning*
- » *Broedbiologie e.a.*
- » *Symposia/workshops*
- » *Handboek Faunaschade*
- » *Invasieve en niet beschermde soorten*
- » *www.faunafonds.nl of www.bij12.nl/bij12units/faunafonds*

Voorlichting: *Agrariërs/LTO/NMV, TBO's, ANV's, WBE's, KJV/NOJG, Publiek e.a.*

Tegemoetkoming Faunaschade in Landbouw

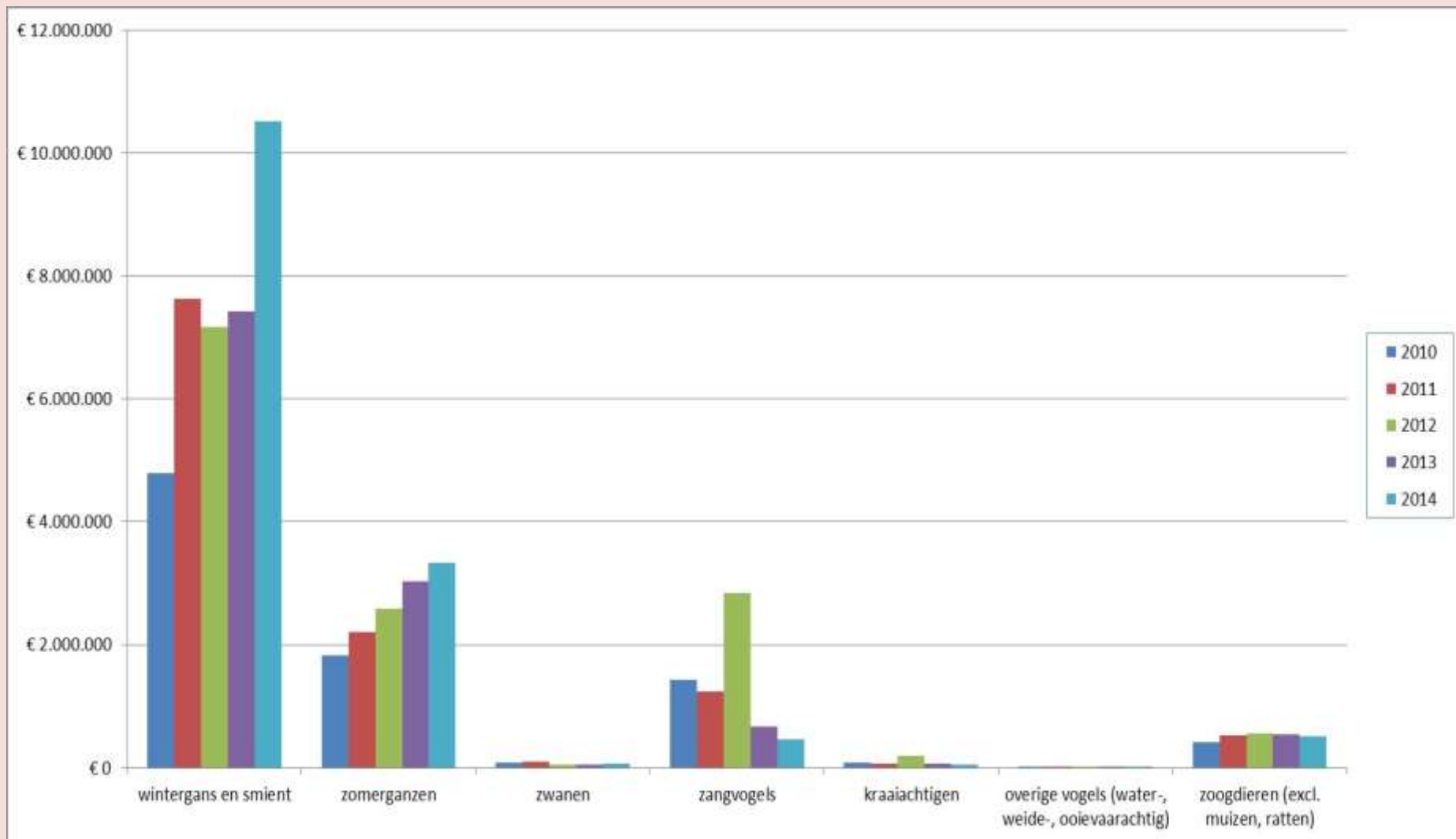
Taxeren van

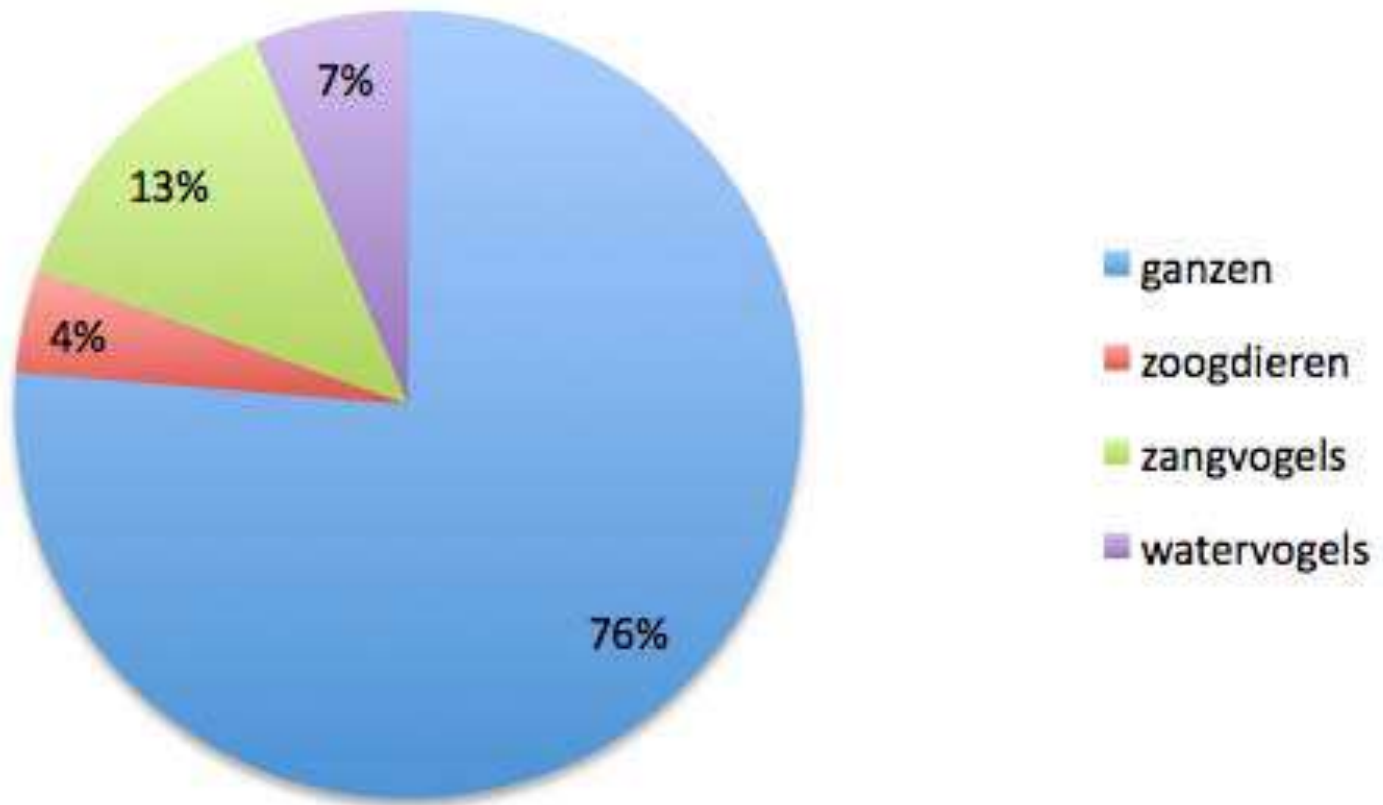
Schades

Overzicht schadecijfers per soort / soortgroepen over de periode 2010-2014

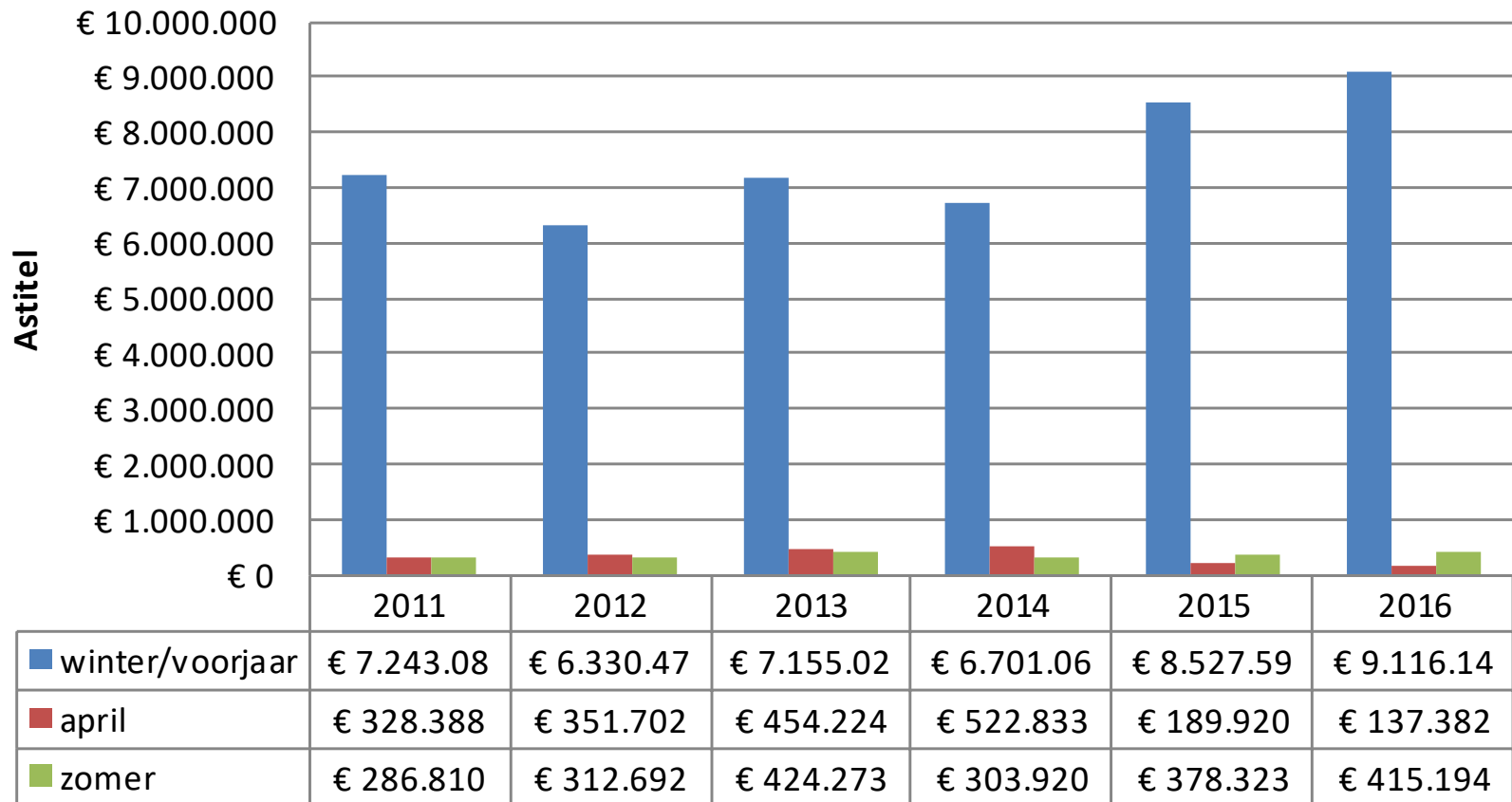

Percentage gemiddelde schade per soortgroep per jaar.

Ganzenschade Fryslân

Totaal getaxeerde schade

Drietrapsraket

Wat te doen bij ganzenschade

- ❑ **Verjaagacties**: minimaal 1 akoestisch + 1 visueel middel
 - Akoestisch: -knalapparaat
-vogelafweerpistool
-elektr. Geluidsgolven
-schriklint/-koord
-geweer
 - Visueel: -vogelverschrikker
-vlaggen
-roofvogelvlieger/-drone
-flitsmolens
-camouflagenetten
-voertuigen
-Laserlicht
- ❑ **Bejaagacties**: minimaal 2x per week bejagen

Samenwerking met partijen via Faunabeheereenheden (FBE's (en WBE's))

- Samenwerking grondgebruiker – jager en natuurbeheerder

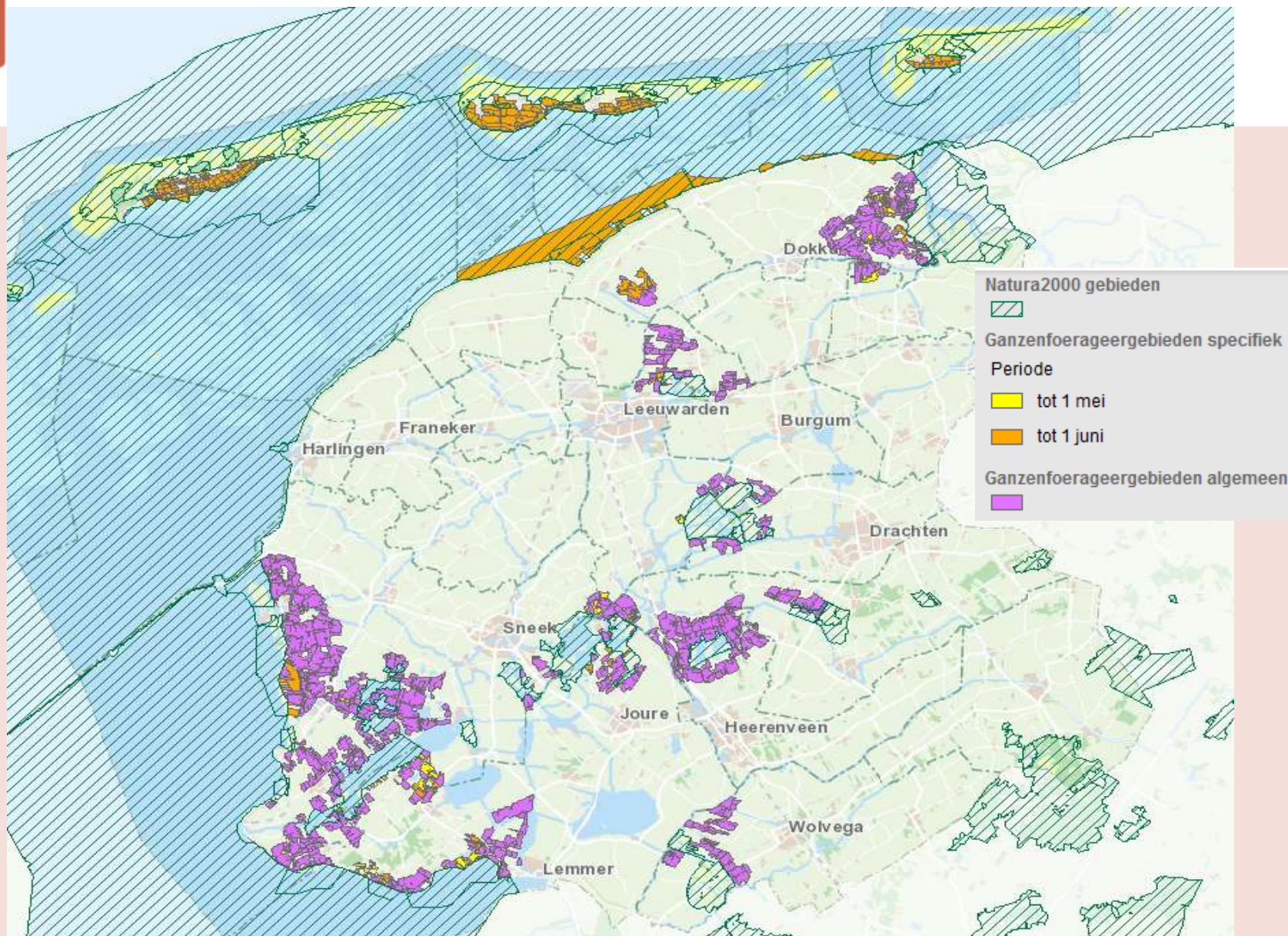
Ganzenakkoord (G8/G7)

- In 5 jaar schadeniveau >> 2005
- Betreft **zomerganzen**
- Planmatig reduceren populaties standganzen
- Planmatig bestrijden exoten + gedomesticeerde ganzen
- Voldoende rust overwinterende trekganzen

- Foerageergebieden: ca. 80.000 ha.
- = Concentratiegebieden ganzen + Natuurgebieden
- = Rust + voedsel, daarbuiten
verjagen/bejagen
- Rustperioden ganzensoorten verschillend

Onderzoek verspreiding overwinteraars

- 2004 – 2008: 57 – 60 % binnen foerageer- en natuurgebied
- 2010 – 2014: 57 – 59 % binnen foerageer- en natuurgebied.
- Monitoring noodzakelijk:
 - Aantallen + soort ganzen
 - Terreingebruik
 - Reproductie
 - Overleving
 - Schade aan vegetaties/gewassen
 - Vergelijk met controlegebieden

Rustgebied:

- Overnachting: veelal in Natuurgebied/op water
- Dagrust: in natuurgebied + aangewezen rustgebied

Foerageergebied:

- Meestal op puur agrarische gronden
- Regelmatig op aangewezen foerageergebieden
- Soms op schraalgraslanden van NB-organisaties

Ganzenmatrix Friesland

Matrix ganzen beheer provincie **Friesland** op basis van ontheffingen 2014-2019

Bedoeld als leidraad, de actuele ontheffing is leidend!

aan deze matrix kunnen geen rechten worden ontleend.

Buiten de foerageergebieden

diersoort	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep
Grauwe gans												
Kolgans												
Brandgans												

Binnen de foerageergebieden

diersoort	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep
Grauwe gans												
Kolgans												
Brandgans												

wel bejagen

niet bejagen

Rustperiode: verjagen mag wel, maar niet binnen rust/foerageergebieden

niet bejagen / wel verjagen

Ontheffingsvoorwaarden Friesland

Enkele belangrijke bepalingen uit de ontheffing:

Overzomerende grauwe gans, brandgans en kolgans (1 april - 1 oktober)

*Legselbeperking voor alle 3 soorten: 1 februari-31 mei

*legselbeperking: alle eieren behandelen, minimaal 2 in nest achterlaten

*machtiging kan op de voorhand worden aangevraagd

*geen preventieve maatregelen verplicht bij ontheffing op voorhand

*gedurende maart alléén ontheffing afschot als aanwezige trekganzen niet worden verontrust

*gebruik lokmiddelen toegestaan van 1 april-1 november (geen geluid/lokfluit!)

*gedurende maart en oktober niet bejagen in ganzenopvanggebieden/foerageer-/rustgebieden

*Binnen afpalingskring eendekooi alleen met schriftelijke toestemming kooiker.

*binnen Natura-2000 gebieden + directe omgeving evt. NB-wetvergunning vereist

*afschot uur voor zonsopkomst tot uur na zonsondergang

Afschot overzomerende kolgans alléén op de volgende gewassen in de volgende WBE's ...:

grasland: WBE's Aengwirden-Schoterland, de Alde Slachte, de Dongeradielen, de Lauwers, de Lytse Súdwesthoeke, de Marne, de Marren, de Middelsee, de Veenpolders, Drachten e.o., It Bûtenfjild, Kuinder en Linde, Midden-Opsterland, Skarsterlân, Tytjerksteradiel-Súd en Utingeradeel

granen: WBE's de Dongeradielen, de Lauwers, de Marne, Skarsterlân

graszaad: WBE de Lauwers

mais: WBE Utingeradiel

Afschot overzomerende brandgans alléén op de volgende gewassen in de volgende WBE's ...:

grasland: WBE's Ameland, de Alde Slachte, de Dongeradielen, de Lauwers, de Lytse Súdwesthoeke, de Marne, de Marren, de Middelsee, de Veenpolders, Drachten e.o., Gaasterlân e.a., It Bûtenfjild, Kuinder en Linde, Midden-Opsterland, Om de Terpen, Schiermonnikoog, Skarsterlân, Tytjerksteradiel-Súd, tusken Waed en Stêd en I

granen: WBE's de Dongeradielen, de Lauwers, de Marne, Skarsterlân, de Lytse Súdwesthoeke, Om de Terpen en Tusken Waed en Stêd

klaver: WBE de Dongeradielen

mais: WBE's de Dongeradielen, de Lauwers en Utingeradeel

bieten: WBE de Dongeradielen

MAATWERKPLAN ZOMERGANZEN MOERASGORDEL MIDDEN GRONINGEN

2014 - 2020

Figuur 1: Moerasgordel Midden Groningen. Natuurgebieden Westerpolder, Riepema, Ae's Woudbloem, Dannemeer, Tetjehorn en Haansvaart zijn eigendom van Staatsbosbeheer. Het Hoeksmeer is in eigendom en beheer van Natuurmonumenten.

Eenmalige maatregelen FBE en Provincie

- Vaststellen schadereferentie: niveau 2005/2011
(Fryslân: grauwe gans €680.000/brandgans €530.000 óf 2011: €2.65 miljoen)
- Vaststellen streefwaarden **zomerganzen** per gebied
- Inventarisaties en tellingen begeleiden
- Vaststellen zomeropvanggebieden
- Verlenen ontheffing afschot koppelvormende ganzen
- Vaststellen aanwijzing bestrijding exoten en soepgans
- Beschikbaar stellen organisatiebudget voor bestrijding zomerganzen
- Organiseren/regelen acties door TBO's i.s.m. WBE's

Gereedschapskist maatwerk

- Verjagen
- Afschot: (*éérst soepgans/nijlgans/canadagans!*)
- Behandeling van eieren
- Vergiftiging
- Vangen en doden ruiende ganzen
- Ganzenflappen
- Fertiliteitsbeïnvloeding
- Opvanggebieden zomerganzen
- Kuikenwerend raster
- Aanpassen habitat
- Waterpeilfluctuaties
- Predatiedruk

Verjaging en Afschot

- Organiseren binnen totaal-leefgebied ganzen en **géén individuele verjaging**
- >Samenwerking Terreinbeheerder/Agrariërs/WBE's
- >Plan van aanpak opstellen
- >Ruimte voor opvanggebied creëren
- **= MAATWERK LEVEREN!**

Gering effect tot nu toe:

- Aantallen ganzen zijn sinds 2005 alleen maar toegenomen
- Geen serieuze aanpak Aantalsreductie/**Samenwerking**
- Motivatie voor beheer/schadereductie nog onvoldoende
- Sturingsfactoren effectief/efficiënt Faunabeheer
- Nog steeds onvoldoende verschil in aanpak tussen opvanggebied en gangbaar agrarisch
- Slechte sturing en geen concentratie in opvanggebied door individuele acties en géén samenwerking partijen
- Plaatselijk nog onvoldoende opvangcapaciteit
- Foerageer-/rustgebieden niet optimaal gelegen
- Kostenverdeling en Probleemeigenaar

Onderzoeksvragen:

- Analyse effecten populatiebeheer
- Effectiviteit van verjaging
- Ringprogramma uitheemse ganzen
- Effecten dichte vegetaties op zomerganzen
- Continuering van het monitoringsinstrument Geese.org.
- Verkennen akoestisch preventief middel alarmroep ganzen
- Invloed van de vos
- Monitoring provinciale Ganzenakkoorden,
- Lerend beheren: populatiemodellen parametriseren.
- Invloed afschot territoriale broedende (grouwe) ganzen in het voorjaar (feb/mrt),
- Bepaling aantallen en vereiste reductie
- habitat-modificatie.
- inscharing varkens
- Ontwikkelen voorlichtingsmateriaal
- Verkennen foerageergedragswijziging dag>nacht

Wát SAMEN te doen?

- TBO's:
 - Gebiedsinrichting: gansvriendelijk/-onvriendelijk
 - Terreinen openstellen voor populatiebeheer
 - Samenwerking met grondgebruikers/jagers
 - Voorlichting publiek over noodzaak/Proactief/Maatwerk
- Grondgebruikers/Jachthouders:
 - Samenwerken/Maatwerkplannen
 - Tijdig “dirigeren” winterganzen naar rust-/foerageergebieden
 - Via eigen organisaties voorlichting/noodzaak naar BV. Nederland
 - Samen met beleid/provincie heldere afspraken voor winterstand.

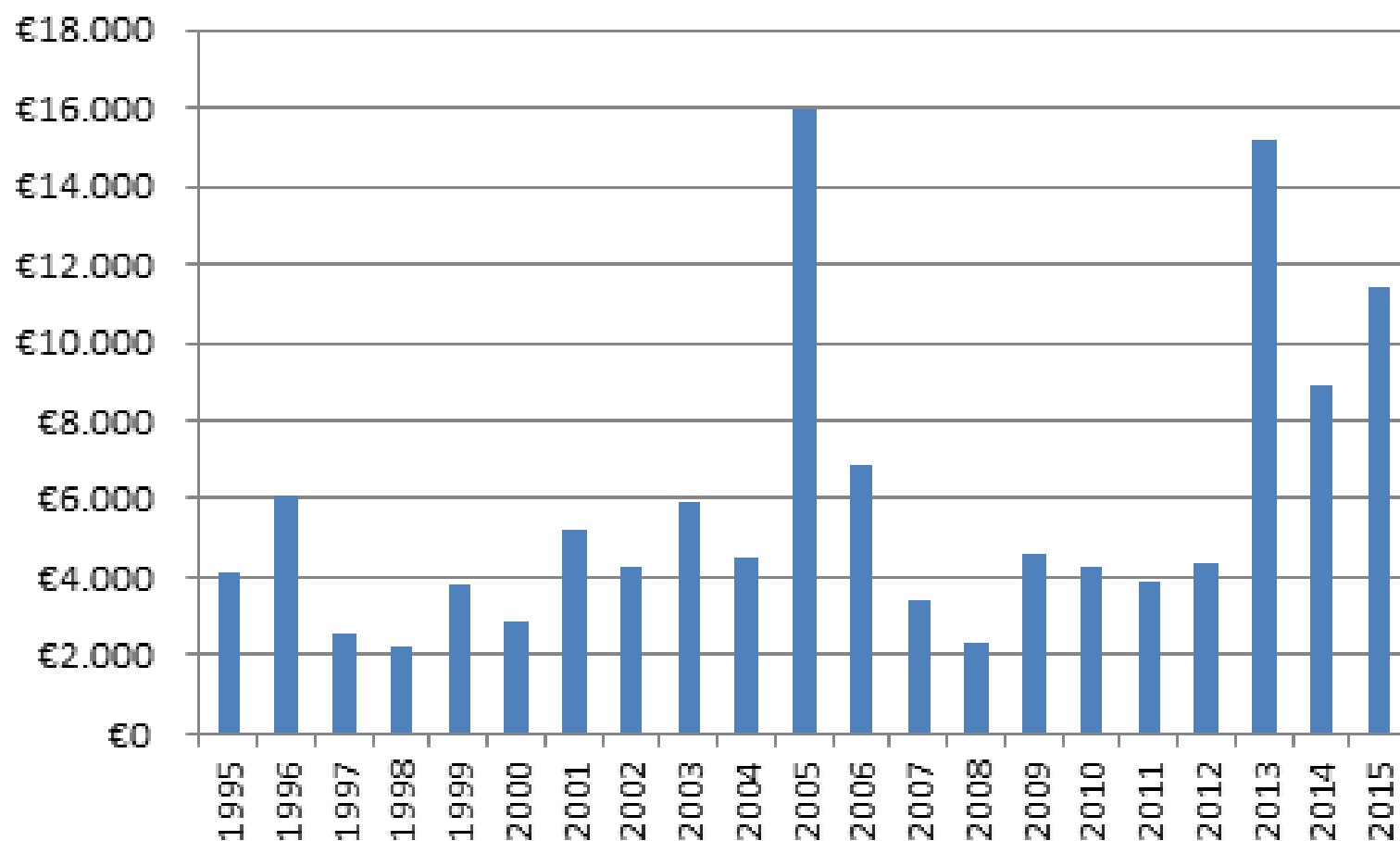

Dassen in Fryslân

- Huidige dassenstand in NL: plm. 6000
- + 1900: 10-12.000 dassen in NL.
- Dassenpopulatie Gaasterland al jaren stabiel
- Aanwas Gaasterlân:
 - Verkeersslachtoffers
 - Migratie naar Zuid-Oost Friesland/Drenthe
 - illegale acties
- Dassenleefgebied is beperkt: aanwas stopt ooit
- Economische schade is te overzien
- Emotionele schade/schadebeeld is iets anders

Dassenschade Fryslân

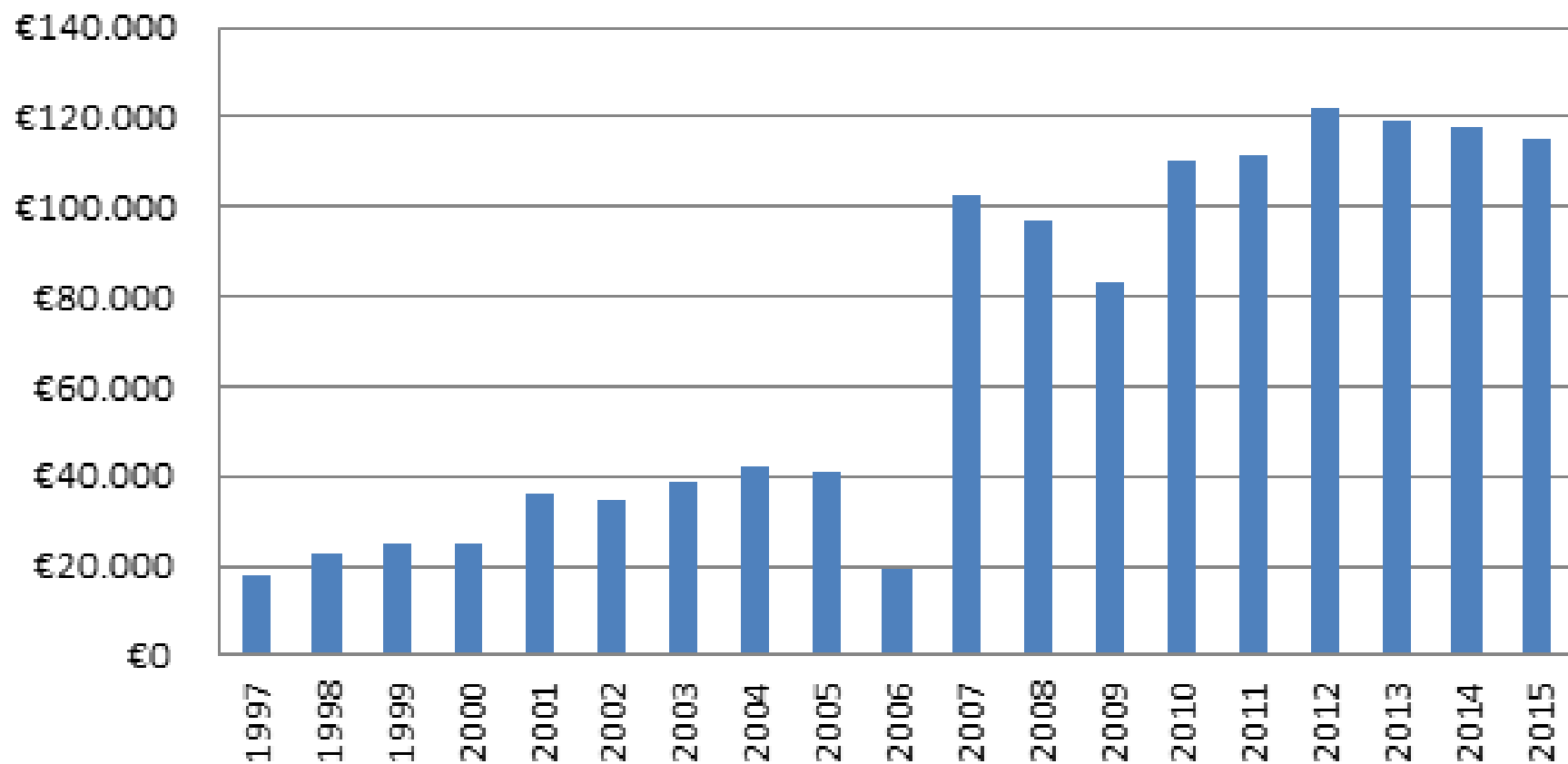
getaxeerde schade das Fryslân

Gedoogovereenkomsten Das

gedoogovereenkomsten Fryslân

Nut en Overlast

- Opruimen emelten/engerlingen/insecten/muizen
- Ook opruimen van kadavers
- Maar óók:
 - Schade aan grasland, (graan/fruit) en **mais**
 - “schoffelen” van graszode + putjes
 - Neerhalen maisstengels/kolven in afrijpingsfase
 - Vluchtpijpen en dassenwissels (*evt. bijburcht*)

Preventieve maatregelen

- Nieuwe NB-wet: Zorgplicht: Leefgebied!
- Wél verontrusten/wegjagen
- Afscherming:
 - Elektrisch draadraster
 - Euronet
 - Gaas (evt. + stroomdraad/laag)
- Teelttechnische maatregelen: emelten/engerlingen
bestrijding: Rollen / Nematoden/aaltjes / chemisch
- Keuze opvolgend gewas: kolven rapen!
- Overige maatregelen: o.a. afleidend voeren/rassenkeuze

<http://www.bij12.nl/bij12units/faunafonds>

- Afleidend voeren van dassen niet op voorhand oplossing vraatschade:

<http://www.bij12.nl/bij12units/faunafonds/nieuws/afleidend-voeren-niet-op-voorhand-oplossing-dassenvraatschade-aan-gewassen/>

- Schade dassen blijft achter bij populatiegroei:

<http://www.bij12.nl/bij12units/faunafonds/nieuws/schade-dassen-blijft-achter-bij-populatiegroei/>

- Dassenschade en preventie:

http://www.bij12.nl/assets/Rapporten_88-Dassenschade-en-preventie.pdf

BIJ12/Faunafonds is er voor u!

- www.bij12.nl/faunafonds
- infofaunafonds@bij12.nl
- 085-486 22 22 (secretariaat)
- Regioconsulenten
 - **Johan Wesselink** – regio Noord -06-11615036
 - Koos Maasbach – regio West -06-55202093
 - Rob Schuitemaker – regio Oost -06-55202020
 - Wilmer Remijnse – regio Zuid -06-55202095

Werkt voor provincies

Bedankt voor de aandacht!
Vragen? Stel ze gerust:

infofaunafonds@bij12.nl

of 085 – 486 22 22

Leidseveer 2, 3511 SB Utrecht | www.bij12.nl |

Of bezoek ons op FB, LinkedIN en Twitter

Dank u!

Twitter met ons mee!

- #BIJ12
- #faunafonds
- #faunaschade

Het Faunafonds is het kennis-
en adviescentrum
voor beheer van de
Nederlandse fauna

Wát SAMEN te doen?

- TBO's:
 - Gebiedsinrichting: gansvriendelijk/-onvriendelijk
 - Terreinen openstellen voor populatiebeheer
 - Samenwerking met grondgebruikers/jagers
 - Voorlichting publiek over noodzaak/Proactief/Maatwerk
- Grondgebruikers/Jachthouders:
 - Samenwerken/Maatwerkplannen
 - Tijdig “dirigeren” winterganzen naar rust-/foerageergebieden
 - Via eigen organisaties voorlichting/noodzaak naar BV. Nederland
 - Samen met beleid/provincie heldere afspraken voor winterstand.

Wet Natuurbescherming

Vervangt 3 huidige wetten:

- Flora- en Faunawet
- Natuurbeschermingswet
- Boswet

Wet Natuurbescherming

Veranderingen Jacht, Beheer en Schadebestrijding:

- Decentralisatie bevoegdheden Rijk>>Provincies
- Jacht, Beheer én Schadebestrijding in **1** wet.
- Verandering verantwoordelijkheid FBE's en WBE's
- Meer inhoud aan Faunabeheerplannen
- Meer verantwoordelijkheden Jachthouders
- Meer rapporteren: Tellingen + Afschot
- Faunafonds geen verplicht wettelijk adviesorgaan.

Wet Natuurbescherming

- Faunabeheereenheid:
 - Vereniging
 - Jachthouders + Maatschappelijke organisaties
 - Op uitnodiging: adviseurs
 - Relatie FBE<->WBE aangescherpt Prov.Staten stellen Verordening op met:
 - Eisen aan FBE
 - Eisen aan Faunabeheerplan/-handelingen/ontheffing
 - Exoten en verwilderde dieren en schade hiervan
- Goedkeuring GS.

Wet Natuurbescherming

- 3 Doelen:
 - Duurzaam beheer van populaties cf. regels PS.
 - Bestrijding van schadeveroorzakende diersoorten
 - Uitoefening van de jacht
- Faunabeheereenheid móet WBE's horen over Faunabeheerplan(nen)
- Rapportages verzamelen én jaarlijks verslag aan GS. (*Regeldruk*)
- Faunabeheereenheid kán provincie adviseren

Wet Natuurbescherming

Verruiming:

1. Vogels: Volksgezondheid, Openbare veiligheid
Luchtverkeer, Schade Lb.,
bescherming flora/fauna
2. Habitatrl.: FF-instandhouding habitats,
ernstige schade LB., Volksgezh.,
Openbare veiligheid, andere
dwingende redenen van alg.belang.
3. Overige zoogdieren: Zie 2 + schade aan
sportvelden, industrieterrein, begraafplaats en
voorkomen/ bestrijden onnodig lijden
zieke/gebrekkige dieren én in het algemeen belang

Wet Natuurbescherming

Faunabeheerplan:

- Evt. FBE-overschrijdend soortbeheerplan
- Duurzaam beheer van populaties
- Bestrijding van schade/doeltreffende maatregelen
- Uitoefening van de jacht
- Trendtellingen/Afschotplan/Gegevensverzameling
- Méér gronden waarop soort kan worden vrijgesteld
- Jacht in Vogelrichtlijngebied kán worden geopend.
- Ontheffing houdt rekening met status gebied(N-2000)

Wet Natuurbescherming

Uitvoering vrijstelling kán door WBE

Géén nietigheidsbeding meer

Jacht in Vogelrichtlijngebied kán geopend

Toestemming schadebestrijding, beheer en jacht rekening houden met status gebieden(N2000)

Jachtaktehouders verplicht aansluiting WBE

Grondgebruikers/Terreinbeheerders kunnen ook bij WBE aansluiten.